

Ενότητα 8^η

Ραψωδία ε, στίχοι 165-251

Δομή

- **στ. 165-175** → Συνάντηση Καλυψώς και Οδυσσέα στο ακρογιάλι
- **στ. 176-187** → Η ανακοίνωση της Καλυψώς στον Οδυσσέα για τον νόστο
- **στ. 188-198** → Οι αμφιβολίες του Οδυσσέα
- **στ. 199-211** → Διαβεβαίωση και όρκος της Καλυψώς
- **στ. 212-222** → Δείπνο Καλυψώς και Οδυσσέα στην σπηλιά
- **στ. 223-235** → Τελευταία προσπάθεια της Καλυψώς για ματαίωση του νόστου του Οδυσσέα
- **στ. 236-251** → Οριστική απάντηση του Οδυσσέα και τέλος της ημέρας

Θέματα

- **Η ζωή του Οδυσσέα στην Ωγυγία**
- **Η αγάπη της Καλυψώς για τον Οδυσσέα**
- **Τα βασικά χαρακτηριστικά του Οδυσσέα**
- **Το δίλημμα μεταξύ θεϊκού και ανθρώπινου κόσμου**
- **Ο «ανθρωποκεντρισμός» του παραδείγματος του Οδυσσέα**

Σχόλια

- Ύστερα από πολλές αναβολές ή επιβραδύνσεις (Ραψωδίες α-δ → «Τηλεμάχεια»), σε αυτή την ενότητα εμφανίζεται για πρώτη φορά στην *Οδύσσεια* ο πρωταγωνιστής του έργου, ο Οδυσσέας. Ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται από τον Όμηρο μάς επιτρέπει να καταλάβουμε όχι μόνο την θλιβερή καθημερινότητά του στο νησί της Καλυψώς (μοναξιά, μελαγχολία, νοσταλγία, απογοήτευση), αλλά και τα βασικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του (φιλοπατρία, πονηριά, ευστροφία, καρτερικότητα, γενναιότητα, αυτοπεποίθηση), για πολλά από τα οποία άλλωστε έχουν ήδη μιλήσει πολλοί άνθρωποι και θεοί στην *Οδύσσεια*. Έτσι, η πρώτη «ζωντανή» παρουσία του Οδυσσέα μάς δίνει την ευκαιρία τόσο να επαληθεύσουμε όσα έχουμε ακούσει γι' αυτόν ως τώρα, όσο και να δούμε την κατάσταση στην οποία βρίσκεται ύστερα από είκοσι χρόνια απουσίας από την πατρίδα του.
- Έντονα προβάλλεται σε αυτή την ενότητα και η Καλυψώ. Η προσπάθειά της να κρατήσει τον Οδυσσέα κοντά της (με αλλεπάλληλα και ισχυρά επιχειρήματα), αλλά και το ενδιαφέρον και η αγωνία της για το μέλλον του δείχνουν πολύ παραστατικά και πειστικά πόσο πολύ τον έχει αγαπήσει και πόσο έχει δεθεί πλέον μαζί

του, ύστερα από επτά χρόνια συμβίωσης στο νησί της. Η αποδοχή του βαρύ όρκου που της ζητάει ο Οδυσσεύς (στα νερά της Στύγας) είναι τελικά η μεγαλύτερη απόδειξη των καλών προθέσεων και της ειλικρίνειας της Καλυψώς για τον Οδυσσεύα. Γενικά η Καλυψώ φέρεται με έναν τρόπο απόλυτα ανθρώπινο, θυμίζοντας μια κανονική θνητή γυναίκα (ερωτεύεται, ζηλεύει, διεκδικεί, λυπάται, νοιάζεται → **ανθρωπομορφισμός των θεών**). Ταυτόχρονα, όμως, διατηρεί και χαρακτηριστικά που την διαχωρίζουν από τις θνητές γυναίκες και την καθιστούν θεά (θεϊκή τροφή και ποτό, αθανασία, αγέραστη ομορφιά, γνώση του μέλλοντος, όρκος στην Στύγα).

- Οι σκηνές αυτής της ενότητας και ειδικά ο δεύτερος διάλογος Καλυψώς και Οδυσσεύα τονίζουν την μεγάλη αντίθεση ανάμεσα στον θεϊκό και ανθρώπινο κόσμο, που υπάρχει σε όλη την *Οδύσεια*. Ο Οδυσσεύς βρίσκεται στο κρίσιμο για τη ζωή του σημείο, όπου πρέπει να κάνει την οριστική επιλογή ανάμεσα στον θεϊκό κόσμο που του προσφέρει η Καλυψώ (αθανασία, ασφάλεια, όμορφη σύντροφος, ειδυλλιακός τόπος) και στον ανθρώπινο κόσμο που τον περιμένει κατά τον νόστο του στην Ιθάκη (τρικυμία, κίνδυνοι), αλλά και μετά την άφιξή του σε αυτήν (μνηστήρες, γηρατεία, θάνατος). Σε αυτό το δύσκολο δίλημμα ο Οδυσσεύς δεν υποκύπτει τελικά στον δελεαστικό και εύκολο δρόμο της θεϊκής ζωής, αλλά διαλέγει τον δύσκολο, αβέβαιο και σίγουρα επώδυνο δρόμο της ανθρώπινης μοίρας. Έχει πλήρη επίγνωση των συνεπειών της επιλογής του και αναγνωρίζει την ανωτερότητα του θεϊκού κόσμου (π.χ. δέχεται ότι η Καλυψώ είναι ομορφότερη της Πηνελόπης και αγέραστη), αλλά ταυτόχρονα θέλει να έχει την ικανοποίηση ότι ανταποκρίνεται ο ίδιος στις δυσκολίες της ζωής, με τις δικές του δυνάμεις, χωρίς να του χαρίζονται έτοιμες λύσεις από τους θεούς. Έτσι, με το παράδειγμα του Οδυσσεύα προβάλλεται τελικά ο «ανθρωποκεντρισμός» της *Οδύσειας*, η ιδέα δηλαδή ότι ο άνθρωπος έχει και την ικανότητα και την υπευθυνότητα να ορίζει την ζωή του και ότι δεν εξαρτάται από τους θεούς ή την μοίρα.